

שו"ת סיכום הדף

גיטין דפים ב' - י'

לקראת מבחן תורתם משתמרת המתקיים ביום א' פרשת בהעלותך

על דפים - סוטה מו - מט גיטין ב - יא.

- דף ב' יום ה במדבר.
- א. מה צריך השליח לומר כשמביא גט ממדינת הים לארץ ישראל?
- תיקנו חכמים שצריך לומר 'בפני נכתב ובפני נחתם'.
- ב. מאלו מקומות בחוץ לארץ צריך המביא לומר בפני נכתב ונחתם?
- לתנא קמא, רק המביא מהמקומות הרחוקות. לרבן גמליאל, גם המביא מהעיירות הסמוכות לארץ ישראל כגון רקם וחגר, צריך לומר. לרבי אליעזר, גם המביא מהמובלעות כגון מכפר לודים ללוד, צריך לומר.
- ג. האם המוליך גט מארץ ישראל לחוצה לארץ צריך לומר בפני נכתב ונחתם?
- לחכמים גם המוליך גט מארץ ישראל למדינת הים צריך לומר בפני נכתב ונחתם.
- ד. באיזה אופן צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם כשמביא גט במדינת הים?
- לתנא קמא: כשמביא ממדינה למדינה במדינת הים. לרבי שמעון בן גמליאל אפילו מהגמוניא להגמוניא דהיינו עיר אחת שבה שני הגמונים שמקפידין שלא ילכו מזו לזו, צריך לומר.
- ה. מהיכן בארץ ישראל נחשב כחוץ לארץ?
- מרקם למזרח העולם, מאשקלון לדרום העולם, ומעכו לצפון העולם דינו כחוץ לארץ.
- ו. האם רקם, אשקלון ועכו עצמם נחשבים כחוץ לארץ או כארץ ישראל?
- לרבי יהודה רקם ואשקלון ועכו עצמם כחו"ל. לרבי מאיר עכו כארץ ישראל לגיטין.
- ז. האם המביא גט בארץ ישראל צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם?
- אינו צריך לומר, שתולים שמסתמא הגט כשר כיון שבקיאים בדין 'לשמה', ועדים מצויים תמיד לקיימו, ואם יבא הבעל אחר כך ויערער יתקיים בחותמו.
- ח. מה הטעם שתקנו חכמים שיאמר השליח 'בפני נכתב ובפני נחתם'?
- לרבה, משום שאין בני מדינת הים בני תורה, ואינם יודעים שצריך לכתוב לשמה, [וכיון שאומר בפני נכתב ובפני נחתם שואלים אותו אם נכתב לשמה]
- לרבא, משום שאין שיירות מצויות, ואין עדים מצויים לקיימו.
- ט. מה הנפקא מינה בין טעמו של רבה לטעמו של רבא?
- א. כששניים הביאו הגט, שלרבה צריך לומר שאינם בקיאים, ולרבא אין צריך לומר שמצויים לקיימו.
- ב. כשמביא ממדינה למדינה בארץ ישראל, שלרבה אין צריך לומר שבקיאים, ולרבא צריך לומר שאין מצויים לקיימו (ולהלן ד': נדחה חילוק זה).

- ג. כשמביא באותה מדינה במדינת הים, שלרבה צריך לומר שאינם בקיאים, ולרבה אין צריך לומר שמצויים לקיימו.
- י. האם עד אחד נאמן באיסורים?
- במקום שלא הוחזק איסור כגון חתיכה שהיא ספק חלב ספק שומן נאמן, במקום שהוחזק איסור, כגון אשת איש אינו נאמן.
- יא. למה אין אומרים שהסיבה שהשליח נאמן לבדו הוא משום שעד אחד נאמן באיסורים?
- א. שכאן הוחזק איסור אשת איש, ב. שזה דבר שבערוה, ואין להתירו בפחות משנים.
- יב. למה הקילו כאן והאמינו לשליח ולא הצריכו שני עדים ככל עדיות שבתורה [לרבה שטעם תקנת חכמים הוא משום בקיאים לשמה]?
- שמעיקר הדין לא צריך לחשוש כלל שהרי רוב ישראל בקיאים בדין לשמה, ואפילו לרבי מאיר החושש למיעוט סתם סופרים יודעים דין לשמה ורק חכמים חששו שמא ימצא הבעל גט מאחד מבני עירו ששמו כשמו, ושמה כשמה, שנמלך מלגרש, וישלח גט זה לאשתו, והקילו להאמין לשליח משום עיגון האשה.
- דף ג' יום ו' ערש"ק במדבר.
- א. למה הקילו כאן והאמינו לשליח ולא הצריכו שני עדים ככל עדיות שבתורה [לרבה שהטעם הוא כדי לקיים השטר]?
- שמעיקר הדין אין צריך קיום כלל, שעדים החתומים על השטר נעשו כנחקרה עדותן בבית דין, ורק מדרבנן הצרכו קיום, והקילו להאמין לשליח משום עיגון האשה.
- ב. האם זה שמאמינים לשליח לבדו הוא קולא או חומרא?
- לקושיית הגמרא, הוי חומרא שעכשיו אם יבוא הבעל ויערער יפסול הגט.
- לתירוץ הגמרא, הוי קולא, שאין לחשוש שיערער הבעל, כיון שהשליח נותנו לה בפני שניים או שלשה ואומר בפניהם בפני נכתב ובפני נחתם, הרי הוא מדייק כשמקבלו מיד הבעל ויודע שברצון מגרשה, ולא יבא הבעל לערער, ואף אם יערער לא יהיה נאמן, שהשליח ודאי דייק לדעת שנכתב לשמה.
- ג. למה רבא לא מפרש כרבה, שטעם התקנה הוא משום לשמה?
- שהרי אין השליח אומר בפני נכתב ונחתם "לשמה". לרבה (שטעם התקנה הוא משום לשמה), למה לא תיקנו שיאמר בפני נכתב "לשמה"?
- שחוששים שאם יצטרך לומר ג' תיבות, שלפעמים יוריד תיבה ולא יאמר אלא 'בפני נכתב' [והרי הוא משנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין והולד ממזר].
- ה. למה רבה לא מפרש כרבא, שטעם התקנה הוא משום קיום?
- שאם כן מספיק שהשליח יאמר רק 'בפני נחתם' ולא 'בפני נכתב'.
- ו. לרבה (שטעם התקנה הוא משום קיום) למה צריך לומר בפני נכתב?
- הצריכו להוסיף זאת כדי שלא יטעו ויאמרו שבכל קיום שטרות די בעד אחד.
- ז. במה אינו דומה גט אשה לשאר שטרות?
- א. שבקיום שטרות מעידים שזה כתב העדים ובגט מעיד דווקא בלשון בפני נכתב ונחתם, ב. בקיום שטרות אין אשה נאמנת ובגט אשה נאמנת להביא

גט לחברתה. ג. שבקיום שטרות אין בעל דבר נאמן ובגט האשה עצמה מביאה גיטה ונאמנת לומר בפני נכתב ונחתם.

ח. האם יש לחשוש שיטעו בין גט אשה לשאר שטרות ויחליפו בהילכותיהן?

לרבא יש לחשוש ואף שאינם דומים לגמרי מכל מקום גם בגט אילו יאמר השליח שמכיר בחתימת העדים נאמן, ולכן צריכים לעשות היכר בין גיטין לשטרות.

לרבה אין לחשוש שאינם דומים כנ"ל, [ואף אם יאמר השליח שמכיר חתימת העדים, לא יועיל שצריך כתיבה לשמה]

ט. מה הכוונה ב'זכתב לה' דהיינו שצריך שיהיה 'לשמה', הכתיבה או החתימה?

לרבי מאיר. הכוונה על החתימה שיהיה לשמה, שסובר שעיקר השטר הוא חתימתו.

לרבי אלעזר. הכוונה על הכתיבה שיהיה לשמה, שהרי מדאורייתא הגט כשר גם בלי חתימת עדים כלל.

י. מנין שאין כותבים גט על דבר המחובר לקרקע?

שנאמר 'זכתב... ונתן', מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה ולא כתיבה קציצה ונתינה.

יא. האם לרבי מאיר ש'זכתב' הכוונה לחתימות, מותר לכתוב גט במחובר?

לכתחילה אסור שמא יחתום במחובר, בדיעבד אם כתבו על המחובר ותלשו וחתמו ונתנו לה כשר.

יב. מה הם שלשה גיטין הפסולים מדרבנן ואם ניסת הולד כשר?

א. כתב בכתב ידי הבעל ואין עליו עדים.

ב. יש עליו עדים ואין בו זמן.

ג. יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד.

יג. מה הדין גט שאין עליו עדים?

לחנא קמא, פסול מדרבנן, אך אם ניסת הולד כשר, כנ"ל.

לרבי אלעזר. אפילו שאין עליו עדים אם נתן לה בפני עדים כשר לכתחילה, ואף גובה כתובה בגט זה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם, שמא ימותו עדי מסירה.

יד. למה הגמרא מתקשה להעמיד את המשנה שצריך בין כתיבה ובין חתימה לשמה, כרבי מאיר או כרבי אלעזר?

שהרי לרבי מאיר צריך רק חתימה לשמה, ולא כתיבה לשמה ולרבי אלעזר צריך רק כתיבה לשמה ולא חתימה לשמה.

טז. מנין שלרבי מאיר לא צריך כתיבה לשמה אפילו מדרבנן?

ממה שאמר רב נחמן שאומר היה ר"מ אפילו מצאו באשפה וחתם ונתן לה כשר, ובהכרח שכשר אפי' מדרבנן שאם לא היה צריך לומר דבר תורה.

טז. מנין שלרבי אלעזר לא צריך חתימה לשמה אפילו מדרבנן?

מזה שבשלושה גיטין פסולים מדרבנן שאחד מהם הוא שאין עליו עדים אמר רבי אלעזר תינשא לכתחילה.

דף ד' שב"ק במדבר.

א. למסקנת הגמרא מיהו התנא במשנתינו שמצריך גם כתיבה וגם חתימה לשמה?

לתירוץ הגמרא, משנתינו כרבי אלעזר ואף שהגט כשר בלי עדי חתימה, מכל מקום כשחתמו עליו צריך להיות לשמה, וכמו שאמר רבי אבא מודה רבי אלעזר במזויף מתוכו שפסול.

לרב אשי משנתינו כרבי יהודה, שמצינו שסובר שאין הגט כשר עד שתהא כתיבתו וחתימתו בתלוש, וכן צריך כתיבה וחתימה לשמה.

ב. למה לא רצו להעמיד בהתחלת הסוגיא שהתנא במשנה שסובר שצריך כתיבה וחתימה לשמה הוא רבי יהודה?

שרצו להעמיד כרבי מאיר שסתם משנה כמותו, או כרבי אלעזר שהלכה כמותו שהגט כשר בלי עדי חתימה.

ג. האם המביא גט מעיירות הסמוכות ומובלעות בתחום ארץ ישראל צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם?

לת"ק, אין צריך לומר בפני נכתב ונחתם.

לרבן גמליאל, סמוכות צריך לומר אך לא מובלעות. לרבי אליעזר, גם מובלעות צריך לומר.

ד. מהו טעמם ובמה נחלקו התנאים הנ"ל?

לקושיית הגמרא, ת"ק סבר כרבה שטעם התקנה הוא משום לשמה, ולכן הסמוכים שבקייאים לשמה אין צריכים לומר, ור"ג סבר כרבא שהטעם הוא משום שאין מצויים לקיימו, וגם הסמוכים אינם מצויים.

לרבה לכו"ע הטעם הוא משום שאין בקייאים לשמה, ונחלקו שת"ק סבר שהסמוכים בקייאים בלשמה, ור"ג סבר שאינם בקייאים, ולר"א תיקנו גם במובלעות ואפילו שבקייאים, שלא חילקו חכמים במדינת הים.

לרבא לכו"ע הטעם הוא לפי שאין מצויים לקיימו, ונחלקו שת"ק שבסמוכים מצויים לקיימו, ור"ג סבר שאף בסמוכות אינו מצוי לקיים, ולר"א אף

שבמובלעות מצוי לקיים מכל מקום תיקנו שלא לחלק במדינת הים.

ה. האם חכמים שאומרים שהמוליך גט מארץ ישראל למדינת הים צריך לומר בפני נכתב ונחתם חולקים על תנא קמא שאמר רק המביא?

לקושיית הגמ', חולקים שת"ק סבר כרבה שהטעם ולכן המוליך מארץ ישראל שבקאין לשמה אינו צריך לומר, וחכמים סברו כרבא ולכן גם המוליך צריך לומר שהרי אינם מצויים לקיימו.

לרבה, חולקים אם שלתנא קמא לא גזרו מוליך אטו מביא ולחכמים כן גזרו, אבל לכו"ע הטעם הוא משום שאין בקייאים לשמה.

לרבא, אינם חולקים, אלא שחכמים מפרשים דברי תנא קמא שאף מוליך צריך לומר, שלכו"ע הטעם הוא משום עדיי קיום.

ו. האם המביא גט באותה מדינה במדינת הים צריך לומר בפני נכתב ונחתם?

לרבא, אינו צריך, שמצויים לקיימו.

לרבה, צריך שאינם בקייאים לשמה.

ז. האם אפשר לדייק ממה שכתוב במשנתנו המביא גט ממדינה למדינה במדינת הים צריך לומר, שבאותה מדינה במדינת הים לא צריך, כרבא? לרבא אפשר לדייק.

לרבה, אין לדייק כנ"ל אלא מדייקים שממדינה למדינה בארץ ישראל אינו צריך.

ח. למה צריך להיות מפורש במשנה שבארץ ישראל אין צריך לומר, הרי אפשר ללומדו מהדיוק הנ"ל?

שמהדיוק משמע רק שאינו מעכב, לכן שנינו בפירוש שהמביא גט בארץ ישראל אין צריך לומר שגם לכתחילה לא צריך לומר.

ט. האם המביא גט ממדינה למדינה בארץ ישראל

צריך לומר בפני נכתב ונחתם?

להו"א לרבה אינו צריך שבקיאים לשמה, ולרבא צריך שאינם מצויים לקיימו.

למסקנא לכו"ע אינו צריך, מכיוון שיש עולי רגלים [בזמן הבית] ובתי דינין קבועין [לאחר החורבן] מצוי שיירות, ועדים מצויים לקיימו.

י. האם אפשר לדייק ממה שכתוב במשנתנו המביא

גט ממדינה למדינה במדינת הים צריך לומר, שממדינה למדינה בארץ ישראל אינו צריך ברבה? לרבה אפשר לדייק.

לרבא, אין לדייק כנ"ל אלא מדייקים שבאותה מדינה במדינת הים אינו צריך.

יא. האם המביא גט מהגמוניא להגמוניא בארץ ישראל

צריך לומר בפני נכתב ונחתם?

רשב"ג אומר אפילו מהגמוניא להגמוניא צריך לומר בפני נכתב ונחתם, ופירש רבי יצחק שהיה עיר אחת בארץ ישראל ששמה עססיות והיו מקפידים שלא ילך בן הגמוניא זו להגמוניא זו.

יב. מה מוכיחים מהדין הנ"ל?

שאף רבה מודה לטעם של רבא שצריך לומר משום שאין עדים מצויים לקיימו שהרי כאן לא שייך לומר שצריך לומר משום לשמה, שבארץ ישראל בקיאים בלשמה.

יג. למסקנא מה הנפקא מינה בין טעמו של רבה

לטעמו של רבא?

א. בשנים שהביאו גט, שלרבה צריך, ולרבא לא צריך.

ב. באותה מדינה במדינת הים שלרבא אין צריך לומר, ולרבה צריך.

דף ה' יום א' נשא.

א. מה הדין בשליח שהביא גט ממדינת הים, ואינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם, ובאיזה אופן מיירי?

אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו, ומיירי שנתן לה כשהוא פקח, ולא הספיק לומר בפני נכתב ונחתם עד שנתחרש.

ב. איך מקיימים את הגט בחותמיו הרי לרבה צריך

שיעידו שהיה לשמה?

שמיירי לאחר שלמדו בני חו"ל הדין שצריך לכתוב הגט לשמה.

ג. האם לאחר שלמדו בני חו"ל שצריך לכתוב הגט

לשמה ביטלו לגמרי התקנה לומר בפני נכתב

ונחתם, ומדוע [לרבה שהתקנה הוא משום לשמה]?

עדיין נשאר תקנה לומר בפני נכתב ונחתם גם להעיד שנעשה לשמה, גזירה שמא יחזור הדבר לקלקולו.

ד. באלו אופנים לא גזרו לומר בפני נכתב ובפני נחתם,

מחשש שמא יחזור הדבר לקלקולו, ומדוע?

א. בשליח שהיה פקח ונתחרש, כיון שלא שכיח לא גזרו בה חכמים.

ב. בשניים שנעשו שליחים להביא גט כיון שלא שכיח לא גזרו בה חכמים.

ג. בבעל עצמו שהביא גט שכתבו במדינת הים ובא

לכאן לגרשה אינו צריך לומר, שכל הטעם לומר הוא מחשש שמא יבוא בעל ויערער, וכשהוא עצמו מביא לא חששו.

ה. למה אשה שמביאה גיטה בתורת שליחות, כן

צריכה לומר בפנו"ג, הרי זה מקרה שאינו שכיח? כדי שלא תחלוק בשליחות.

- ו. מה הדין בשניים שנעשו שליחים להביא גט, ומדוע?
 לרבא, אין צריכים לומר בפני נכתב ונחתם, שהרי נאמנים גם להעיד שהתגרשה.
 לרבה לפני שלמדו, צריכים לומר כדי לדעת שנכתב לשמה.
- ז. מה דין המביא גט ממדינת הים ונתן לה ולא אמר בפני נכתב ונחתם, ומה הטעם לרבה ולרבא?
 אם נתקיים בחותמיו כשר, לרבא, פשוט שקיימוהו, לרבה, שמדובר לאחר שלמדו, וכשניסת שלא תצא, ולא גזרו לומר משום שמא יחזור הדבר לקלקלו, שהטעם שהצריכו לומר הוא שמא יבוא הבעל ויערער, וכיון שניסת ולא בא לערער אין אנו מערערים.
- ח. האם יש עוד אמוראים שנחלקו בטעם התקנה לומר בפני נכתב ובפני נחתם?
 הגמרא אומרת שכבר נחלקו במחלוקת זו רבי יהושע בן לוי ורבי יוחנן. שלרבי יהושע בן לוי הטעם הוא משום שאין בקיאים לשמה, ולרבי יוחנן משום שאין מצויים לקיימו.
- ט. מנלן שרבי יהושע בן לוי סבר שטעם התקנה הוא משום שאין בקיאים לשמה?
 שהיה מעשה שהביא רבי שמעון בר אבא גט ממדינת הים ושאל את ריב"ל אם צריך לומר בפנו"נ והשיב לו שלא צריך רק בדורות הראשנים שלא היו בקיאים לשמה.
- י. איך אמר רבי יהושע בן לוי שלא צריך לומר בפנו"נ, הרי גם רבה סבר כרבא, שצריך לומר משום קיום?
 שבאמת הגיע אם רבי שמעון בר אבא עוד בן אדם ורק לא הוזכר משום כבודו של ר"ש בר אבא.
- יא. בפני כמה אנשים צריך השליח לתת את הגט, ומה הטעם [למסקנא]?
 לרבי יוחנן בפני שניים, לרבי חנינא נותן בפני ג'.
- יב. מהיכן מוכיחה הגמרא שרבי יוחנן הוא הסובר שנותן בפני שניים?
 מהמעשה שהביא רבין בר רב חסדא גט לפני ר"י ואמר לו ר"י תן לה בפני שניים.
- יג. במה נחלקו רבי יוחנן ורבי חנינא לסברת הגמ'?
 סברת הגמרא א' שהסובר בפני שתיים סבר שטעם התקנה הוא משום לשמה, ומספיק שיעיד בפני שתיים, והסובר בפני שלושה סבר שטעם התקנה הוא משום קיום וקיום צריך בפני שלושה, ודחו, שמוכח שר"י סבר שהטעם משום קיום ואעפ"כ אמר בפני שתיים.
- יד. במה נחלקו רבי יוחנן ורבי חנינא למסקנת הגמ'?
 לרבי חנינא נותן בפני ג', כיון שאשה כשרה להביא גט חוששים שמא תיתן לה בפני שנים ואשה אינה כשרה להיות דיין.

לרבי יוחנן בפני שניים, שאינו חושש להנ"ל שהרי ידוע שאין אשה נעשית דיין ולא יסמכו עליה.

טו. מה דין המביא גט מדינת הים ונתן לה ולא אמר בפני נכתב ונחתם?

לרבי מאיר, יוציא והולד ממזר, שסובר כל המשנה ממטבע שתקנו חכמים בגט הולד ממזר.

לחכמים, אין הולד ממזר, אלא יחזור ויתן לה בפני שנים ויאמר בפני נכתב ונחתם.

דף ו' יום ב' נשא.

א. איזה חלק בכתבת הגט צריכה להיות בפני השליח? לרבי אחא, כל אות ואות.

לרבי אמי ורבי אסי ורבי אלעזר, אין צריך אלא שיטה אחת, ואין להחמיר כדי שלא להוציא לעז על גיטין ראשונים.

לרב אשי, מספיק שישמע את קול הקולמוס והיריעה כשהוא כותב לשמה.

ב. מה הדין כשהשליח היה בבית והסופר בעליה או להפך?

אם שמע קול הקולמוס והיריעה כשר.

ג. מה החידוש בזה שאפילו אם הסופר יוצא ונכנס כל היום הגט כשר?

שלא אומרים שמצא אחד בשוק ששמו כשמו ואמר לו לכתוב בשבילו.

ד. האם המביא גט בבבל ממדינה למדינה צריך לומר בפני נכתב ונחתם?

לרב אין צריך לומר, כארץ ישראל.

לשמואל צריך לומר כחוץ לארץ.

ה. במה נחלקו רב ושמואל לסברת הגמרא?

נחלקו בטעם התקנה, שרב סבר שטעם התקנה הוא משום לשמה, ובבבל בקיאת לשמה, ושמואל סבר

שהטעם משום קיום, וגם שם אינם מצויים לקיימו, ודחו, שהרי גם רבה סבר כרבה.

ו. במה נחלקו רב ושמואל למסקנת הגמרא?

לרב אין צריך לומר, כיון שיש ישיבות קבועות ותלמידים הולכים ללמוד תורה ומצוי לקיים, מבבל.

לשמואל צריך לומר שהתלמידים טרודים בלימוד ואינם מכירים חתימות.

ז. האם אפשר להוכיח כשמואל שבבל כחוץ לארץ?

ממה ששנינו במשנה שמעכו לצד צפון הוי כצפון? אין להוכיח שהכוונה במשנה הוא חוץ מבבל.

ח. עד היכן גבול בבל לעניין גיטין?

לרב פפא הם אותם גבולות שנאמרו לעניין יחוס שבבל מיוחסים יותר משאר הארצות,

לרב יוסף עד אגם הערבה השני הסמוך לגשר.

ט. מה הטעם שהצריך רב חסדא לומר בפני נכתב ובפני

נחתם למביא גט מאקטיספון לבי ארדשיר, ולהפך לא הצריך?

לסברת הגמרא, שסבר רב חסדא שטעם התקנה הוא משום לשמה, ובני בי ארדשיר בקיאת בלשמה אבל

לא בני אקטיספון, ודחו, שהרי גם רבה סובר לטעם של רבא.

למסקנת הגמרא, הטעם הוא שאנשי אקטיספון מכירים בחתימות אנשי בי ארדשיר, שמוסרים שם

עדויות וחתימות שם שטרות ומפקידים שטרות ביד אנשי עיר השוק, אבל אנשי בי ארדשיר אינם

בקיאת בחתימת אנשי אקטיספון, שהם טרודים בשוק.

י. מתי צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם כשמביא גט

בתוך מחוזא, ומה הטעם?

לרבה בר אבוח אפילו מביא גט משורת הבתים שבצד רשות הרבים לשורה שכנגדה.

לרב ששת אפילו משכונה של שלשה בתים לשכונה שאצלה.

לרבא אפילו באותה שכונה

והטעם, שבני מחוזא אינם שוהים בבתיהם מחמת שטרודים בסחורה ואין מכירים חתימות שביניהם.

יא. מה יועיל לומר בפני נכתב ונחתם במקומות שאינו צריך לומר?

שאם יבוא הבעל לא יוכל לערער.

יב. האם המביא גט מכפר סיסאי צריך לומר בפני נכתב ונחתם?

רבי ישמעאל הורה שיאמר, כדי שאם יצא ערער על הגט לא תצטרך האשה לעידים.

יג. האם צריך לומר בפני נכתב ונחתם בגיטין הבאים מבבל לארץ ישראל?

לרב אביתר אינו צריך לומר כיון שיש רבים העולים לארץ ישראל ויורדים לחו"ל שכיח לקיים.

לרב יוסף, צריך לומר.

יד. האם אפשר לסמוך על דברי רב אביתר?

לרב יוסף אין לסמוך עליו, שהרי שלח רב אביתר פסוק לרבי יהודה בלא שרטוט, ועבר על דברי רבי יצחק שאמר שאין כותבים שלש תיבות בלא שרטוט.

לאביי אפשר לסמוך עליו א, שמזה שלא ידע את דינו של רבי יצחק אין להסיק שאינו אדם גדול, שאין זה סברא אלא גמרא, ב. שהקב"ה הסכים על ידו, בדלהלן.

טו. כמה תיבות ממקרא אפשר לכתוב בלי שרטוט?

לרב יצחק, שתיים כותבים, שלש אין כותבים.

במתניתא תנן שלש כותבים, ארבע אין כותבים.

טז. איזה פסוק קרא רב אביתר על התלמידים מבבל

שלומדים תורה בארץ ישראל?

את הפסוק 'ויתנו הילד בזונה והילדה מכרו בין וישתו' ששוהים בארץ ישראל ללמוד תורה ומניחים נשותיהם עגונות ובטלים מפריה ורביה.

יז. מה הכוונה בכתוב בפילגש בגבעה 'ותזנה עליו פילגשו'?

לרבי אביתר זבוב מצא בקערה, לר' יונתן שער מצא לה.

יח. מה אמר אליהו הנביא לרבי אביתר כששאלו במה עוסק הקב"ה?

שהקב"ה עוסק בפילגש בגבעה ואומר אביתר בני כך הוא אומר ויונתן בני כך הוא אומר, ואמר אליהו שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, זבוב מצא ולא הקפיד, שער מצא והקפיד.

יט. למה באמת זבוב מצא ולא הקפיד, שער מצא והקפיד?

א. משום שזבוב בקערה אינו אלא מאוס ושער באותו מקום יש בו משום סכנה. ב. שניהם היו בקערה, אלא זבוב היה באונס ושער בפשיעה.

דף ז' יום ג' נשא.

א. מדוע לא יטיל אימה יתירה בתוך ביתו?

א. שפילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה והפילה כמה רבבות מישראל.

ב. שר' חנינא בן גמליאל הטיל אימה יתירה בתוך ביתו וביקשו להאכילו אבר מן החי, [ולא האכילוהו שאין הקב"ה מביא תקלה על ידי צדיקים].

ב. מה גורם המטיל אימה יתירה בתוך ביתו?

- לשלש עבירות גילוי עריות שפיכת דמים וחילול שבת.
- ג. אלו שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה, ואיך צריך לאומרו?
עשרתם, ערבתם, הדליקו את הנר, וצריך לאמרו בניחותא כדי שיקבלו דבריו.
- ד. מה השיב ר' אלעזר למר עוקבא כששאלו אם מותר לו למסור למלכות את העומדים עליו לחרף ולגדף?
ר' אלעזר שרטט וכתב לו הפסוק 'אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגדי', דהיינו אף שרשע כנגדי אשמרה לפי מחסום.
- ה. מה השיב ר' אלעזר למר עוקבא כששלח לו שמצערים אותו מאד וכבר אין בידו לסובלם?
השיבו'דום לה' והתחולל לו', דום לה' והוא יפילם חללים חללים, דהיינו השכם והערב עליהם לבית המדרש והם כלים מאליהם, וכך היה שהדבר יצא מפי ר' אלעזר ונתנו לגניבא בקולר.
- ו. מנין שמשחרב בית המקדש אסור לשיר בבית המשתאות בין בכלי שיר ובין בפה?
זמר בכלי שיר שכתוב 'בשיר לא ישתו יין ימר שכר לשתינו'.
- זמר בפה שכתוב 'אל תשמח ישראל אל גיל בעמים' [כך שרטט מר עוקבא].
- ז. מה דורשים משמות העירות שבארץ ישראל?
'קינה ודימונה ועדעדה' - אם יש לו קנאה על חבירו ודומם, שוכן עדי עד עושה לו דין.
'וצקלג ומדמנה וסנסנה' - אם יש לו צעקת לגימה ודומם, שוכן בסנה עושה לו דין.
- ח. האם עטרות חתנים לאחר החורבן אסור מן התורה או מדרבנן, ומנלך?
לרב הונא אסור מדרבנן.
לרב חסדא למדו מקרא 'כה אמר ה' אלוקים הסר המצנפת והרם העטרה', רק בזמן שמצנפת בראש כהן גדול עטרה בראש כל אדם.
- ט. מדוע לא חשש מר בר רב אשי וקלע עטרה לבתו? שדווקא לגברים אסור בדומה לכהן גדול אבל נשים מותרות.
- י. איך דורשים את המשך הפסוק 'זאת לא זאת השפלה הגבה והגבוה השפיל'?
בשעה שאמר הקב"ה הסר המצנפת והרם העטרה אמרו מלאכי השרת, ריבונו של עולם, זאת להם לישראל שהקדימו לפניך בסיני נעשה ונשמע. אמר להם, לא זאת להם לישראל שהשפילו את הגבוה והגביהו את השפל והעמידו צלם בהיכל.
- יא. מה דורשים מהפסוק 'כה אמר ה' אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו ועבר'?
אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמים יעשה מהם צדקה וכל שכך כשהם מרובין.
- יב. ממה ניצול הגוזז מנכסיו ועושה מהם צדקה, ואיזה משל משלו בזה?
כל הגוזז נכסיו ועושה מהם צדקה ניצול ממדינה של גיהנום, משל לשתי רחילות עוברות במים גזוזה עוברת אינה גזוזה אינה עוברת.
- יג. מה דורשים מהמשך הפסוק 'ועניתך לא אענך עוד'?
'ועניתך' אפילו עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה.
'לא אענך עוד' שוב לא מראים לו סימני עניות.

יד. היכן נמצאת עכו?

הגמרא מדייקת ממשנתינו שעכו בסוף צד צפון של ארץ ישראל, ואין להוכיח מהברייתא שכתוב היה מהלך מעכו לכזיב שעכו היא בגבול מזרח ששם מיירי ברצועה קצרה שיוצאת מעכו לצד צפון שגם היא מארץ ישראל, עד כזיב.

טו. מה דין ההולך בדרך עכו לכזיב באותה רצועה היוצאת מעכו לכזיב?

מימינו למזרח הדרך טמאה שהוא ארץ העמים ופטור מן המעשר ומן השביעית עד שיודע לך שהיא חייבת.

משמאלו למערב היא ארץ ישראל עד שיודע לך שהיא פטורה.

טז. עד היכן נאמר הכלל הנ"ל?

לתנא קמא, עד כזיב.

ולרבי ישמעאל ברבי יוסי עד לבלבו.

יז. האם רצועה אחת חשובה לתת עליה סימן?

רצועה חשובה לתת עליה סימן, א. שהתנא בברייתא נתן סימן היכן ארץ ישראל לרצועה שיצאה מעכו לצפון, ב. שמצאנו בפסוק שנותן סימן על פי מסילה.

יח. מה דין פירות שצמחו בעפר חוץ לארץ שבא בספינה של חרס לנהרות שבארץ ישראל?

לרבנן, חייב במעשר ושביעית, שנהרות שבארץ ישראל הרי הם כארץ ישראל.

לרבי יהודה רק בזמן שגוששת בקרקע חייבים.

יט. מה דין גט הנכתב בספינה שבנהרות ארץ ישראל?

לרבי ירמיה ואביי, בספינה גוששת לכו"ע הוי כארץ ישראל, בספינה שאינה גוששת מחלוקת ת"ק ורבי יהודה.

לרב נחמן בר יצחק, אפילו כשאיך מגששת לכו"ע

הוי כארץ ישראל לענין גיטין, ואינו דומה למעשר ושביעית שתלוי ביניקה מהקרקע.

כ. כיצד מיישבים את הסתירה בין הברייתות בדין המביא גט שנכתב בספינה?

לרבי ירמיה, מתרצים שנחלקו הברייתות במחלוקת רבי יהודה ורבנן.

לאביי, מתרצים ששתיהן כרבי יהודה, והברייתא שסברה כארץ ישראל מיירי בגוששת הברייתא שסברה כחוץ לארץ מיירי באינה גוששת.

לרב נחמן בר יצחק, לא מדובר בנהרות שבארץ ישראל אלא בים הגדול, ונחלקו הברייתות במחלוקת אחרת שבין רבי יהודה ורבנן בגבולי הארץ.

כא. מה דין פירות שצמחו בעציץ נקוב המונח על גבי יתדות?

ר' זירא, דינו כזרעים בספינה, שלפי ת"ק חייב במעשר ושביעית ולרבי יהודה פטור, שהוי כמונח באוויר.

רבא, מסתפק שאולי דווקא בספינה סובר רבי יהודה שהיא כחו"ל שמהלכת כל שעה, או דווקא בספינה סובר ת"ק שהיא כארץ ישראל שאין הפסק אויר בינה לקרקע.

דף ח' יום ד' נשא.

א. היכן הוא הגבול הצפוני של ארץ ישראל?

הר ההר היא גבול ארץ ישראל בקצה צפונית מערבית, כל שיורד מן ההר בצד דרום הוא ארץ ישראל ולצד צפון הוא חוץ לארץ.

ב. מה דין איי הים שבמערב ארץ ישראל?

לת"ק רואים אותם כאילו חוט מתוח עליהם מטורי אמנון עד נחל מצרים שהוא תחום ארץ ישראל

בקצה מערבית דרומית מן החוט ולפנים ארץ ישראל מן החוט ולחוץ חוץ לארץ.

לרבי יהודה כל הים שכנגד ארץ ישראל ואפילו עד אוקיינוס למערב הוא ארץ ישראל והאיים שבצד צפון רואים כאילו חוט מתוח מעיר קפלוריא שבחודו של הר ההר ועד ים אוקיינוס וכן בצד דרום מנחל מצרים עד ים האוקיינוס כל מן החוט ולפנים ארץ ישראל מן החוט ולחוץ חוץ לארץ.

ג. מה דורשים חכמים מתיבת 'וגבול'?

לתנא קמא, דורשים שהאיים שמהחוט ולפנים לצד מזרח הם מארץ ישראל.

לרבי יהודה, דורשים שאף רוחב הים בכלל התחום.

ד. מה דין המוכר עבדו לסוריא ומנין?

יוצא לחירות, שהוי כמוכר בחוץ לארץ, שהרי ר"מ אומר שעכו כארץ ישראל לעניין גיטין שמשמע שאפי' עכו הוי כא"י דווקא לעניין גיטין משום שבקיאים לשמה או שכיח לקיים, אבל לא לעבדים, וכל שכן סוריא שרחוק יותר.

ה. באלו שלשה דרכים שווה סוריא לחוץ לארץ?

א. עפרה טמא בחו"ל, ב. המוכר עבדו לסוריא כמוכר בחו"ל שיצא לחירות, ג. המביא גט מסוריה צריך לומר בפני נכתב ונחתם.

ו. באלו שלשה דרכים שווה סוריא לארץ ישראל?

א. חייבת במעשר ושביעית לסובר כיבוש יחיד שמו כיבוש.

ב. יכול להיכנס בה בטהרה בשידה תיבה ומגדל שנושאים אותה באוויר שאף שהנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל לרבי טמא זהו דווקא בחוץ לארץ שגזרו אף על אורה אפילו לא נגע והסיט, אבל בסוריא מודה שהרי לא גזרו על אורה.

ג. הקונה שם שדה כקונה בכרכים סמוכים לירושלים, והיינו שאומר לעכו"ם שיכתוב שטרו אפילו בשבת אף שאמירה לעכו"ם אסורה מדרבנן - משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו רבנן.

ז. מה דין הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל?

לרבי יוסי ברבי יהודה טהור.

לרבי טמא שאהל זרוק אין שמו אהל בשעת טלטולו ואינו חציצה.

ח. האם עבד שהביא גיטו ממדינת הים וכתוב בו

'עצמך ונכסי קנויים לך' קנה, ומדוע?

עצמו קנה שנאמן לומר בפני נכתב ובפני נחתם, כגט אשה ואינו צריך עידי קיום.

הנכסים לא קנה שצריך קיום כשאר קיום שטרות.

ט. מה דין עבד שהביא גיטו וכתוב בו כל נכסי קנויים

לך, ומדוע?

לאביי בהו"א, מתוך שנאמן וקנה את עצמו שהוא בכלל נכסים קנה שאר נכסים שלא פלגינן דיבורו.

לאביי במסקנא, מתוך שאינו נאמן ולא קנה את הנכסים לא קנה את עצמו שלא פלגינן דיבורו.

לרבא פלגינן דיבורו וקנה את עצמו ולא הנכסים.

דף ט' יום ה' נשא ערב שבועות.

א. האם הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין?

אם לא שייר כלום יצא בן חורין שאף הוא בכלל נכסים.

ב. מה דין הכותב כל נכסיו לעבדו ושייר קרקע כל

שהוא?

לרבי מאיר לא יצא בן חורין.

לרבי שמעון, יצא, דפלגינן דיבורא.

ג. מה דין הכותב כל נכסיו לעבדו ושייר משהוא ולא פירש מה [כגון כל נכסי נתונים לפלוני עבדי חוץ מאחד מריבא שבהם]?
לכו"ע לא יצא, שאולי כוונתו לעבד.

ד. מה אמר רבי יוסי על דברי רבי שמעון, והאם ההלכה כרבי שמעון?
רבי יוסי קילס את דברי רבי שמעון וקרא עליו המקרא שפתיים ישק משיב דברים נכוחים, ואף על פי כן לרב נחמן הלכה כרבי מאיר שלא יצא לחירות.

ה. מאיזה טעם פסק רב נחמן כרבי מאיר שלא יצא בן חורין?
להו"א של הגמ', שסבר לא פלגינן דיבורא.
למסקנת הגמ' משום דילפינן שטר שחרור מגט בגזירה שוה דבעינן כריתות וכיון דבלשון ששחררו שייר, לאו כריתות גמור הוא דיש לומר ששייר גם את עצמו.

ו. האם שכיב מרע שכתב כל נכסיו לעבדו ועמד יכול לחזור בו?
בנכסים חוזר כדין שכיב מרע שחוזר במתנותיו.
בעבד אינו חוזר שיצא עליו שם בן חורין.

ז. מה דין גט בארץ ישראל שקמו עליו עדים לפוסלו?
עד אחד מערער אינו ערעור כלל שאין ערער פחות משנים.
שני עדים המערערים לא מהני קיום שהם תרי כנגד תרי.
ערער דבעל, יתקיים בחותמיו.

ח. מה דין המביא גט ממדינת הים ונתנו לה כשהוא פיקח ולא ולא הספיק לומר בפ"נ ובפ"נ עד שנתחרש?

אם יש עליו עדים יתקיים בחותמיו, אבל אם היה חרש מתחילה פסול.

ט. באלו דרכים שזו גיטי נשים ושחרורי עבדים לת"ק?
א. המוליך ומביא גט צריך לומר בפ"נ ובפ"נ.
ב. וכל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים.
ג. וכל השטרות שנעשו ע"י בית דין של עכו"ם אע"פ שחותמיהן עכו"ם כשירין, חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים.

י. באלו דרכים שזו גיטי נשים ושחרורי עבדים לר"מ?
שווים גם בזה שהאומר תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי רצה הבעל לחזור בשניהם יחזור קודם שנתנו השליח.

יא. מה בא התנא למעט בזה שנקט 'בשלשה' דרכים שזו גיטי נשים לשחרורי עבדים, ולרבי מאיר בארבעה?
לתנא קמא, היינו למעוטי הא דר"מ דשניהם הוה זכות ואין הבעל יכול לחזור בשליחותו, שלחכמים בעבד אינו יכול לחזור.
ולר"מ למעוטי הא דעדים שאינם יכולים לקרות ולחתום קוראין וקורעין לפניהם שסבר שרק בגיטי נשים מותר, ולא בשחרורי עבדים.

יב. האם האומר לשליח תן גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדייכול לחזור בו?
לרבי מאיר, רצה הבעל לחזור בשניהם יחזור קודם שנתנו השליח, שסובר דחוב הוא להם ואין אדם נעשה שליח להפסיד אדם אלא אם כן עשאו הוא שליח.
לחכמים, בשחרור אינו יכול לחזור שזכות הוא לעבד שיצא מתחת רבו לחירות וזכין לאדם שלא

בפניו דאנן סהדי שרוצה שיהא שלוחו, אבל בגט
אשה הבעל יכול לחזור דחוב הוא לה.

יג. מה עושים כשיש עדים לגט אשה או שטר שחרור
שאינן ידעין לקרות?

לרבנן דרשב"ג קורין לפנייהם וחותמין.

לרשב"ג רק בגיטי נשים קורין לפנייהם וחותמין,
משום תקנת עגונות.

יד. מה עושים כשיש עדים לגט אשה או שטר שחרור
שאינן יודעין לחתום?

לרבנן דרשב"ג מסרטין ורושמין בסכין על הנייר
שמותיהן והעדים ממלאים הקראים דיו.

לרבנן דרשב"ג דווקא בגיטי נשים משום תקנת
עגונות אבל שחרורי עבדים ושאר כל השטרות אין
מקרעין להם.

טו. מה הדין באמר 'תנו' גט אשה או שטר שחרור או
שטר מתנה ומת?

לא יתנו לאחר מיתה דאין שטר מקנה לאחר מיתה.

טז. מה הדין באמר 'תנו' מנה לפלוני ומת?

יתנו לאחר מיתה, שתקנו רבנן דדברי שכיב מרע
ככתובין וכמסורין דמו שמא תטרף דעתו עליו
בחליו אם לא יהיה בטוח שיקיימו דבריו.

יז. למה לא כתבו בברייתא שגט אשה ושטר שחרור
דומים גם בזה שלא נותנים לאחר מיתה?

כיוון שדין זה שייך גם בשאר שטרות.

יח. למה לא כתבו בברייתא שגט אשה ושטר שחרור
דומים גם בזה שבשניהם צריכים לשמה ושניהם

פסולים במחובר?

משום דגם בשטר קידושין הדין כן ולא קתני אלא
דברים שאינם בשטר קידושין.

יט. לפי הנ"ל למה קתני לר"מ ששווים שחוזר בשלוחו
משום דאינו זכות בשבילה והרי גם בשליח
לקידושין הדין כן?

משום דהברייתא מיירי בשליח שנשלח להן בעל
כרחן דאם רצה חוזר אבל בקידושין אין המקדש
יכול לעשות שליח בעל כרחא.

כ. מה דין גט אשה ושטר שחרור שכתבם ישראל
וחתומים עליו עכו"ם?

בשמות שאינם מובהקים, לכו"ע פסולין, שאף לרבי
אלעזר שמכשיר בעדי מסירה גוזר שמא יבאו
לסמוך עליהם לבד.

בשמות מובהקים, מחלוקת לתנא קמא פסולים אפי
לרבי אלעזר, שאף בזה חששו, לרבי שמעון כשרים
לרבי אלעזר, שלא יבאו לסמוך עליהם.

דף י' חג השבועות.

א. האם אפשר לצאת מצות מצה במצה שעשוה
כותים?

לת"ק בברייתא, יוצאין בה ידי חובת מצה בליל
ראשון דבקיין הן שצריכין להשתמר לשמה.

לרבי אלעזר לא רק שאין יוצאין ידי חובת מצה
בליל ראשון דאין בקיין דבעינן לשמה, אלא גם
שאר ימי החג אסור דחשדינן להן שמא מחמיצין.
לרשב"ג כל מצוה שהחזיקו בה הרבה מדקדקין בה
יותר מישראל אפילו במצוה דרבנן, ומצה החזיקו
בה.

ב. מה הדין גט שיש עליו עד כותי?

לת"ק דברייתא, כל שטרותיהן כשירות.

לרבי אלעזר ולת"ק במשנה, אם עד אחד הוא כותי
ואחריו חתם ישראל כשר, דמוכח דהכותי הוא חבר
ובקי כיון דעדי הגט חתמין זה בפני זה ואי לאו

לרבי שמעון, ולרבי עקיבא ולחכמים בברייתא,
כשרים, שעדי מסירה כרתי, אך צריך שיהיו שמות
מובהקים שלא יבאו לסמוך עליהם.
לרשב"ג, במקום שאין מניחים העכו"ם את ישראל
לחתום כשרים, שאין חשש שיטעו, אבל במקום
שמניחים לישראל לחתום פסולים שמא יבאו
להכשיר גם בשמות שאינם מובהקים.

דכותי חבר הוא לא היה העד השני נותן להכותי
שיחתום לפניו.

לרשב"ג ולאביי אם אין ידוע שמדקדקין כל
השטרות פסולים.

לרבא הוחזקו שמדקדקין בגיטין ולכן כשר אפילו
שניהם כותים, ולא הוחזקו לדקדק בשטרות.

ג. האם צריכים העידים לחתום זה בפני זה ומדוע?

תקנו חכמים דעדי הגט חותמין זה בפני זה גזירה
משום האומר לעשרה כולכם כתבו גט לאשתי דאם
אין כולם חותמין הגט פסול, לפיכך תקנו שאפילו
כשלא אמר כולכם שיהיו כל העדים חותמין זה
בפני זה.

ד. מה דין שטרי מכר שנעשו בבית דין של עכו"ם

וחתומים עליו עכו"ם?

לכו"ע כשרים כיון שהקנין הוא בנתינת כסף
לפניהם, והשטר הוא לראיה בעלמאואם זה לא נכון
לא היו מקלקלים את עצמם.

ה. מה דין שטרי מתנה שנעשו בבית דין של עכו"ם

וחתומים עליו עכו"ם?

לשמאל ולתנא קמא במשנה כשרים דקונה
במסירת השטר משום דדינא במלכותא דינא.

להאיבעית אימא פסולים שאינו שטר כלל.

לרבי שמעון, ולרבי עקיבא ולחכמים בברייתא,
כשרים.

ו. מה דין גט אשה ושטר שחרור שנעשו בבית דין של

עכו"ם וחתומים עליו עכו"ם, ומדוע?

לתנא קמא במשנה, פסולים, להו"א, משום שאינם
בני כריתות, למסקנא משום שמזויף מתוכו, שפסול
אף אם עידי מסירה כרתי.

להארות והערות

ולקבלת הגליון

0504110960

4110960@gmail.com